

CAMBADOS

o mar

CONFRARÍA DE PESCADORES
"SAN ANTONIO"
CAMBADOS

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE PESCA
E ASUNTOS MARÍTIMOS

CAMBADOS o mar

xullo de 2006

O mar en Cambados

CONFRARÍA DE PESCADORES-CAMBADOS
xullo 2006

EDITA:

Confraría de Pescadores de Cambados.

DESEÑO E MONTAXE:

Adela Leiro Lois

DOCUMENTACIÓN:

Manuel Domínguez Rivas

Ana Charlín González

Benito González

Xaquín López Cuiñas

M^a José Cacabelos Domínguez

Dionisio Pereira

Luis Rey Núñez

Xoán Antonio Pillado Silvano

Adela Leiro Lois

Francisco Trigo Durán

Salvador Ribadomar Padín

Manuel Núñez Pérez

Paula Rodríguez Abal

DEBUXOS

Mon Daporta

FOTOGRAFÍAS:

Adela Leiro Lois

M^a José Cacabelos Domínguez

Manuel Domínguez Rivas

José Alberto de Santiago

Diario de Arousa

La Voz de Galicia (Vitor Mejuto)

DEPÓSITO LEGAL:

PO-416-06

IMPRIME:

Imprenta Fidalgo, S.L.

Cambados (Pontevedra)

Cambados e os cambadeses levamos o mar en nós. Por iso, aproveitando estas datas e a colaboración desinteresada e entusiasta de todas e de todos, preparamos este traballo para achegarnos ao mundo do mar, para que vexamos e coñezamos un pouco máis deste lugar tan especial no que traballamos e do que vivimos.

Para recordarlles a uns e ensinarnos a todos a súa importancia, e para agradecer e homenaxear a aqueles que nos marcaron o rumbo, e fixeron posible que chegáramos ao punto no que nos atopamos, e desde aquí poidamos poñer proa a ese norte que nos permita facer realidade novos proxectos donde a organización e a convivencia sexan as nosas marcas.

O Patrón Maior

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Benito González Sineiro', with a stylized, cursive script.

Benito González Sineiro



O MAR EN CAMBADOS

Cambados é un pobo mariñeiro e o mar é un pilar básico da súa economía. A fonda relación dos cambadeses co mar estivo e está presente en todos os aspectos da nosa vida.

A importancia do noso sector pesqueiro queda reflexada no número de embarcacións, no número de postos de traballo e no volume de vendas da nosa lonxa. O porto de Cambados acolle a flota de cerco máis importante e modernizada de Galicia; ten unha flota de baixura que, por número de embarcacións, postos de traballo directos e artes ás que se adica, é a de máis importancia da ría; conta cun importante sector marisqueiro organizado, tanto a flote como a pé, e unha importante acuicultura, que con un bo número de bateas de mexillón e ostra conforma un sector de vital importancia.

Os mariñeiros de Cambados caracterizáronse de sempre pola súa pericia e bo facer á hora de aproveitar os recursos naturais da ría, e supéronse dotar das artes e da flota máis axeitadas para este fin. Pódese dicir que o noso pobo acolle a case totalidade das artes empregadas na pesca de baixura en Galicia e dos seus subsectores - cerco, enmalle, nasas, bou de vara, bou, boliche, rastro da vieira e marisqueo a pé e a flote; e fomos pioneiros, no seu momento, na acuicultura co cultivo de ostra en parques, e do mexillón.

O mar dá emprego en Cambados, de forma directa, a máis de 1.000 mulleres e homes; á vez que é o xerador de actividades tanto industriais como comerciais que conforman o tecido económico primordial para o desenvolvemento socio-económico do conxunto da poboación - talleres de reparacións, redeiras, depuradoras de marisco, cetáceas, conserveiras, empresas turístico-culturais... actividades, todas elas, con vinculación directa ao sector pesqueiro-marisqueiro. O mar é un xerador de riqueza de primeiro orde, é unha das empresas máis importantes do noso pobo.

Aínda que cada pouco tempo estamos a pasar crises por distintos motivos (contaminación, escaseza de capturas, mareas vermellas...), a organización dos diferentes sectores fai posible seguir adiante con ilusión.



ALGÚNS DATOS HISTÓRICOS

PREHISTORIA

A relación de Cambados co mar comeza cos primeiros habitantes. En moitos dos asentamentos prehistóricos existentes na vila e nos arredores -O Castriño, A Pastora, Monte do Castro, Sete Pías...- atópanse "cuncheiros", depósitos de cunchas dos moluscos dos que se alimentaban os seus habitantes, que certifican unha actividade marisqueira.



Cunchas da época castrexa atopadas no monte do Castro. Castrelo.

SÉCULO XVI

No libro "Ordenanzas da Confraría do Corpo Santo e Gremio de Mareantes de Pontevedra" de Casto Sampedro Folgar cítanse pleitos sostidos pola Confraría contra persoas e portos polo uso de artes non autorizadas. Combatía sobre todo ás artes que competían co cerco real.

No 1506 a Confraría do Corpo Santo e Gremio de Mareantes de Pontevedra pleitea contra o Salnés, por cuestións de Salga e resalga de peixe.

No 1558 contra mariñeiros de San Tomé polo uso de betas.

En 1574 e 1576 pola actuación irregular da arte das "Sacadas".

En 1594 contra Fernán Pérez, de Cambados e outros mariñeiros que foron sorprendidos pescando en día santo polos "vigairos" (inspectores da Confraría do Corpo Santo con dereito de visita e sanción). Leváronlles as redes e logo devolvéronlles "por esta vez solamente, porque eran pobres".

A Confraría do Corpo Santo e o Gremio de Mareantes de Pontevedra que comprendía a ría de Pontevedra regulaba, desde a súa creación (na Idade Media) ata mediados do século XVIII, en que se crearon as Axudantías de Mariña, toda a actividade pesqueira, incluíndo a comercialización. Vixiaba as artes, o seu funcionamento e os tempos de traballo.



Cerco Real. Grabado antigo.

MEMORIAS

Delas Iglesias del arcobispado
povo de Santiago

*Disputada por D. Francisco del Riego Cermeño y Castañeda,
a dele. D. Felipe y D. Juan de Arce y Arce para el
Sr. Marqués de Arousa
Año 1607*

"...Esta islilla (San Tomé do Mar o Isla Vieja) tiene dies y siete vecinos y son pobres. Solán ser ochenta. No hay en esta islilla agua dulce.

Quando debala el mar hacia la parte del Grobe, desta islilla en lo que queda en seco, que llaman el Xarido, solía haver tantas hostras y mexillones, ameixas y berberechos que venían de Portugal y de otras partes a cargar carabelas y otros barcos y en estos tiempos vienen de dos leguas a la redonda a cargar carros de todo esto fuera de las hostras"...

SÉCULO XVII

Nas "Memorias da las Iglesias de Arzobispado de Santiago do ano 1607" faise referencia á riqueza do Serrido e ao comercio de marisco con Portugal.

SÉCULO XVIII

O Catastro do Marqués da Ensenada (1752-53) recolle a existencia en Fefiñáns de escabecheiros e de embarcacións de "rebenir", en Fefiñáns e Cambados, que comerciaban con peixe entre a Ría e o reino de Portugal.

No 1768 o porto de Cambados participa, conxuntamente con outros portos da Ría de Arousa, Vigo e Pontevedra, nun pleito contra a Confraría do Corpo Santo porque lles prohibía traballar con tramallos, betas e rascos, que, segundo decían nas súas ordenanzas, araban o fondo impedindo o descanso do peixe e asustaban ás sardiñas ao pescar con embalos.



Muro na Seca.
Construído no século XVII

SÉCULO XIX

No 1883-84: A Comandancia de Mariña de Vilagarcía sinala as postas para traballar ao boliche e ordéase que se garde rigurosamente a veda.

No 1890: intento de privatización do espacio comprendido entre a ponte Estacas e Espiñeiro, por unha banda, a ponte e o Con Redondo polo outro, e a Algameira, para a instalación dun parque de ostricultura. O Concello concede a autorización para realizalo nas dúas primeiras zonas pero non na terceira.

1891: Constrúese a primeira fábrica de conservas de Cambados.

No arquivo municipal de Cambados gárdase o documento no que Aniceto Vidal Gayoso, procurador, en nome de Cándido Carreró Mascato, veciño de San Vicente de O Grove, solicita que se lle determine liña de edificación, polo Leste e polo Oeste, para construír casa e fábrica de salgazón en solar na Rúa de San Gregorio con fronte á ribeira do mar.

*Escavecheros
En Joaquin Piñero, y
Agustina de Cores. Fabrican
escaveches de ostras, en cu
io Exercicio ganan al año
cientos de caqueno--*

Anaco do Catastro do Marqués da Ensenada referido á vila de Fefiñáns:
“Escavecheros: Don Joaquin Piñero y Agustina de Cores. Fabrican escaveches de ostras en cuio exercicio ganan al año doscientos



Anuncio publicado en 1902 na “Revista Literaria”.



Vista da Ribeira de Fefiñáns, dunha postal de 1920, co edificio onde estivo a fábrica de Carreró.



Alfredo Brañas na súa época cambadesa
(de pé á esquerda)

Como modelo de Estatutos para Asociaciones de pescadores pueden considerarse los redactados por Alfredo Brañas para la *Asociación Cambadesa de marineros*, en Cambados (Pontevedra). A la Asociación va unida una Caja de socorros mutuos para casos de enfermedad (asistencia médica, visita domiciliaria y socorro en metálico) y muerte (entierro, funeral y un socorro á la viuda ó herederos). Los fondos se forman: 1.º con las aportaciones de los socios numerarios; para ello cada barca hace tantas partes como individuos, más dos, destinándose una de estas dos partes á reponer la embarcación y los aparejos (encargándose de ello la Asociación) y la otra al fondo de la Asociación, de modo que la aportación varía según la pesca y el precio; 2.º con las de los socios cooperadores (0'25 pesetas mensuales, con sólo deracho á funerales); 3.º con las de los protectores, y 4.º con la cuota fija mensual de los que sólo accidentalmente (durante el buen tiempo) se dedican á la pesca y quieren pertenecer á la Asociación. Esta puede tener una Caja de préstamos para los socios numerarios. La Asociación contaba á los dos años de fundada con un remanente de 3.500 pesetas después de satisfechas todas sus obligaciones.

Parágrafo da Enciclopedia Espasa do 1910
referido á Asociación Cambadesa de Mariñeiros

No 1894 Fúndase a "Asociación Cambadesa de Mariñeiros", baixo a advocación da Divina Pastora, cunha orientación católico social. Estaba formada por armadores, mariñeiros e outras persoas.

Creouse para tentar suplir as necesidades de asistencia médica e socorro ás viúvas, que ninguén cubría.

Os estatutos redáctaos Alfredo Brañas

7-9-1894. O xornal "Unión Republicana" critica a Asociación decindo que "debería chamarse A Funeraria xa que o seu obxecto principal non era outro que dar velas para o velatorio e enterro dos que morran e unha cantidade para pagar aos curas que asistan ao funeral"

O remate do século XIX e os primeiros anos do século XX foi unha época de graves conflitos entre as artes tradicionais de pesca da sardiña (xeito e xávega) e o cerco de xareta, introducido e fomentado polos conserveiros, porque esta arte alterou gravemente os sistemas de pesca tradicionais.

Unha rede de cerco podía tomar nun lance 50 caixas de sardiñas, mentres que unha de xeito non pasaba de 8. O baixo custe da sardiña non facía rendibles as artes tradicionais.

En xaneiro de 1898 quinientos mariñeiros de Cambados e O Grove, armados de paus e coitelos, invadiron os almacéns de salga de Carreró en Fefiñáns, para asegurarse de que alí non había xaretas.

As cantigas de entroido da época recollen o sentir da xente do mar
"Entre traineras y medios mundos
fue la ruína de nuestro mar
vienen a tierra sin ganar nada
de afiladores tienen que andar"
"Fuera las trañas de la mar,
y venga el xeito a pescar..."

Ata a chegada das traíñas as artes máis características do porto de Cambados eran as de arrastre (xávega, chinchorro, bou, rastro). As xávegas tiñan as súas postas nas praias de Sálvora e de San Vicente.

No inverno lanchas e dornas adicábanse á "pesca con dentes" (rastros) para capturar vieiras e outros mariscos.

No verán a maioría das dornas grandes e algunhas lanchas traballaban cos trasmallos e unhas poucas ao xeito.

As gamelas traballaban con artes menores: medio mundo, rapeta, rede dos muxes...

"Participarete que no existe en este pueblo industria ni establecimiento fabril de importancia y si solo unha fábrica de salazón de Don Cándido Carreró, en la que trabajan diariamente por término medio de doce a dieciseis mujeres y de cuatro a cinco hombres, sin que nunca se haya suscitado conflicto entre el propietario y los obreros".

Oficio do alcalde de Cambados ao Gobernador Civil (21-8-1901).

SÉCULO XX

Continúan os conflitos entre xeitos e traíñas.

En abril do 1900 os mariñeiros de Cambados participan xunto cos de moitos portos de Galicia nunha anifestación contra as traíneiras en Marín.

O 13 de xullo hai outra gran manifestación en Vilagarcía con 25.000 participantes (moitos deles chegados por mar en 3.000 embarcacións), presidida polos Deputados, Augusto González Besada (por Cambados), Eduardo Gasset e Prudencio Otero.

Cambados por ser cabeceira de Partido Xudicial, foi escenario da actividade de protesta doutros portos da comarca.

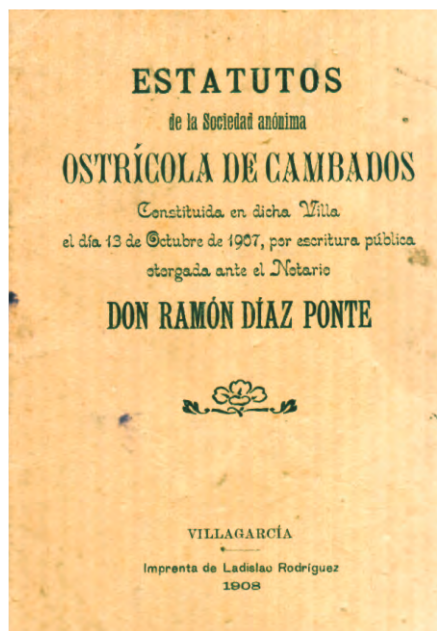
O 9 de abril de 1902 entran na vila 200 mariñeiros e operarios dos almacéns de salga procedentes da Illa para protestar pola detención de catro compañeiros.



O Borrón, arredor de 1910.



Redes de arrastre



Estatutos da ostrícola de Cambados. 1908.

No 1904 chega a Cambados a primeira traíñeira (procedente de Colindres, Santander).

As traíñeiras traballaban con aparellos de cerco ao caldeo con "raba" (engado feito con ovas de bacallao)

1907. Pecha o almacén de Carreró e Cambados quedou sen industrias conserveiras.

Comeza a construción do peirao de Cambados. A obra principal faise no 1910 (a pedra sacouse das canteiras do Brexo) e inaugúrase o 25-1-1911.

Durante a 1ª Guerra Mundial (1914-18) , a ducia de traíñeiras que pescaban ao caldeo, tiveron que cambiar a modalidade de pesca debido aos problemas para abastecerse de raba (que se importaba de Gran Bretaña e Noruega).

Nestas datas desaparece a Asociación Cambadesa de Mariñeiros.



Ostrícola do Pombal, comezos do século XX.



Vista de Cambados "desde Sálvora", Cadro de Joaquín Sánchez, do ano 1919.
(Propiedade da familia Pillado Silvoso).



Vista de San Tomé, o peirao e A Torre. Cadro de Lorenzo Leiro, do ano 1913.
Exposto no bar "O Galo Negro".



Dornas e lanchas no peirado de Cambados, nunha foto de Bellver.

No 1917 Fúndase o "PÓSITO PESCADOR DE LA RÍA DE AROSA" co patrocinio dos irmáns Juan e Ramón Salgado.

Conta con 400 socios e faise cárrego do control da venda de peixe. Os fondos para o seu funcionamento saen da caixa da antiga Asociación (6.500 reais), das subvencións da "Caja Central del Crédito Marítimo" e do 1% do valor da pesca achegado por cada barco.

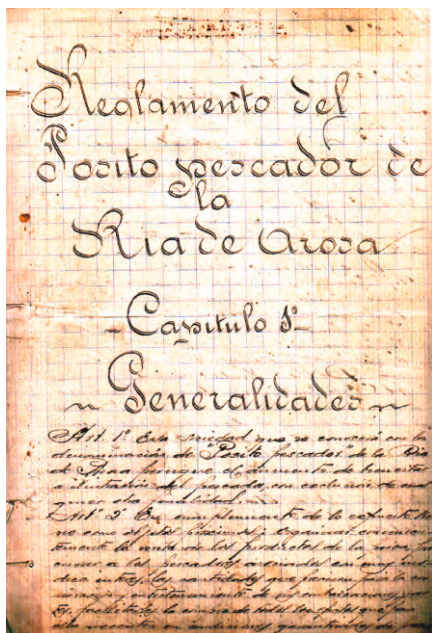
O 27 de outubro de 1917 redáctase a acta de acordo de creación do Pósito de Pescadores. O 27 de novembro apróbase o regulamento no Goberno Civil.

É o primeiro do Estado Español en ser inscrito no rexistro. Hai unha certificación do 25-12-1917 en conforme está rexistrado e sometido a inspección do Instituto Social da Mariña.

A revista "Galicia Nueva" publica o 3-1-1918 unha nota das celebracións que tiveron lugar con motivo da inauguración do Pósito, con foguetes e banda de música.

O 20 de agosto de 1918 a Sociedade "Hijos de Francisco Deza" de Villagarcía propón a construción de una lonxa provisional no Salón Variedades.

O 28 de xaneiro de 1919 o Pósito fai unha proposta para adquirir o Salón Variedades (despois Cine Cervantes) para local social.



Portada do primeiro regulamento do Pósito.



José Francisco Otero Pontevedra
Primeiro Patón Maior.



Vista de Cambados na década de 1920.

Á esquerda o "Salón Variedades", no centro o primeiro local social do Pósito.



Dúas imaxes do peirao de Cambados.
Pódense apreciar as peixeiras lañando peixe.

A crise nas coplas de entroido da época

"E moi triste vir do mar
sen poder ganar nin un
patacón,
e pa decir a verdá
coa debilidá cai o pantalón".

"La sardina no se ve,
no se ve,
a Portugal se marchó,
se marchó,
y el marinero gallego
re, mi, fa, sol, la, si, do".



A época entre os anos 1917 e 1924 foi de escaseza de sardiña e de penurias económicas o que ocasionou protestas sociais e emigración a América.

Introdúcense novas artes para diversificar as capturas, como o trampolín (que veu de Cangas). É o tempo da decadencia das grandes traíñeiras que son reemprazadas polos racús, equipados con aparellos de cerco máis pequenos e axeitados para largar na pedra, ao xurel ou á xarda.

Nos anos 1922-23 aparecen os primeiros motores en Cambados, dez anos máis tarde que noutros portos da Ría. Os primeiros motores, de gasolina, montáronse en racús e vellas traíñeiras.

O 9 de febreiro do 1924 o Concello solicita a creación dunha Axudantía de Mariña

En marzo ponse a funcionar no Pósito unha escola para fillos de mariñeiros da que é mestre Antonio Magariños Granda.

O acto de inauguración da escola fíxose o 15 de setembro, coa presenza do Comandante de Mariña que no seu discurso fai "un hermoso canto a la lengua gallega".

O 25 de febreiro de 1925 o Pleno do Concello aproba o proxecto de Lonxa de Contratación, Mercado e Matadoiro, redactado polo enxeñeiro Rafael Picó.

O 27 de novembro de 1926 apróbase a reforma do proxecto para abaratar os custos.

O 9 de marzo de 1927 saen as obras a concurso e queda deserto. A lonxa non se constrúe.

No 1926 o Concello dona os terreos para a construción do edificio do Pósito e no 1927 faise o edificio. No 1929 asegúrase contra

No 1929 o Concello solicita que se arranxe o peirao. A Xefatura de Obras Públicas contesta dicindo que o porto non é de interese xeral nin de refuxio, e que o Concello ou o Pósito deben achegar o 25%. O Concello acorda facer esta aportación o 28 de setembro.

Nos anos 20-30 o porto de Cambados era lugar principal de desembarco da pesca en fresco para ser transportada en tren desde Pontevedra a Madrid.

Había unha fábrica de xeo montada polo principal exportador galego de peixe en fresco "*Pescaderías Coruñesas*".

Tamén foi importante a actividade dos exportadores de mariscos, algúns deles propietarios de viveiros de ostras.

Entre 1926 e 1930 ampliáase o peirao de San Tomé.

No 1931 faise, con achegas particulares, unha homenaxe aos mariñeiros vellos organizada polo celador do porto Juan S. Yáñez.

No 1931 e seguintes, durante a República, o Pósito diminúe a súa actividade ata case paralizar o seu funcionamento pola redución do número de asociados.

Durante a República a flota cambadesa estivo composta por apenas unha ducia de motoras sardiñeiras tripuladas por arredor de 250 mariñeiros, e 70 lanchas, dornas e gamelas nas que traballaban uns 300 pescadores.



Un mariñeiro retratado por Bellver.



Escola do Póxito nos anos 30.
O mestre é Antonio Magariños Granda.



Casa de Baños de algas, en Fefiñáns.

Artéllase dentro do Póxito a primeira organización mariñeira de clase promovida por Antonio Magariños Granda, mestre da escola do Póxito, vencellado a FETE UGT e os mariñeiros das motoras do cerco Cesáreo Varela e Manuel Bugallo en representación duns cincuenta compañeiros.

En agosto de 1931 prodúcese un paro laboral dos mariñeiros das motoras do cerco orixinado polo desacordo na distribución das "partes".

No 1932 un grupo duns 80 mariñeiros das motoras cambadesas constitúen un sindicato mariñeiro afeito á CNT a consecuencia da esixencia de ter carné para poder descargar peixe no porto de Vigo.

O 14 de maio do 1932 Elena Otero Santorum, Vda. de Serafín Otero, solicita licencia para construír "Una Casa de ladrillo y planta baja destinada a baños de mar calientes" que funcionou ata finais da década de 1940.



No 1934 instálase a conserveira de Amador Mouriño na Rúa do Muelle (hoxe Avda de Galicia).

No 1935 instálase a conserveira de Montero Rivas ("La Cambadesa") tamén na Avda de Galicia e a de Peña e Pereira (PERÁN) en Sisán.

Constrúese o malecón desde a Casa de Baños de Fefiñáns ata o peirao de Cambados.

Apróbase o proxecto para construír o malecón de acceso ao muelle de San Tomé.

O Concello acorda de novo construír a Lonxa no solar que hai entre o Salón Variedades e a casa de Aniceto Trigo Varela, sendo alcalde en funcións Juan



Imaxes da *Rúa do Muelle* a comezos do século XX.

Vista do peirao de Cambados coa motora na que viaxaban os que ían tomar os baños á Toxa.





Antonio Chaves del Río.



No 1936, despois dun mal inverno, cae o prezo da sardiña e prodúcese unha grande crise.

As sociedades mariñeiras de todas as tendencias chamaron, a mediados de xuño, á paralización total da flota sardiñeira para esixir un aumento no prezo. O paro durou 16 días durante os que Cambados viveu unha gran tensión social. As centrais sindicais impediron o traballo nos viveiros e boicotearon os envíos. Contra isto os exportadores manifestáronse na porta do Concello para disuadir aos concelleiros da Fronte Popular de facer causa común cos sindicatos. No medio deste ambiente os tripulantes das motoras de sardiña carrexaron o peixe en camións e chimpárono na porta das fábricas. O daquela o presidente do Sindicato de Mariñeiros da CNT de Cambados, Antonio Chaves, patrón do "Chuvias" e patrón maior, tentou que o Pósito tomase parte no conflito, o que lle ocasionou ser sinalado como cabecilla polos industriais.

O comezo da Guerra Civil rematou coa Guerra da sardiña.

Moitos dos mariñeiros afiliados ás centrais obreiras tiveron que andar escapados ou durmir nos barcos. Antonio Chaves foi "paseado" e outros (Varela, Bugallo, Galiñáns...) remataron no penal de San Simón.

Clausúrase o Pósito e vólvese a abrir o 6 de outubro.

No 17 de setembo do 1936
José Peña Oubiña solicita
licencia para construír casa no
Brexo onde instala a fábrica
de conservas.

Entre 1938 e 1939 Cambados
era o 3º porto da Ría de Arousa,
tanto polo número de
tripulantes como de
embarcacións e pesca capturada
(despois de Ribeira-Carreira e O
Grove). Había en Cambados
unhas 80 embarcacións
adicadas á pesca nas que
traballaban máis de 500

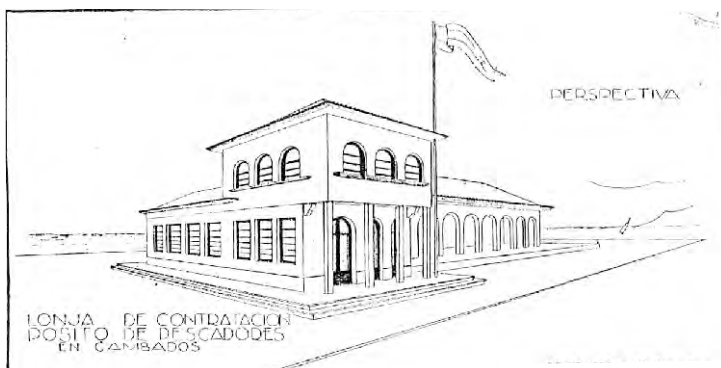
Pedra
de imprimir



Imaxes da praia do
Borrón e no peirao de
Cambados.



Proxecto para a confraría e lonxa.



No 1938 a Confraría xubila por primeira vez a 15 mariñeiros vellos con cargo aos seus fondos. Os pósitos de Cambados e Vigo promoven a FEDERACIÓN GREMIAL DE PÓSITOS MARÍTIMOS DE GALICIA OESTE, con sede en Cambados. No 1939 faise un novo proxecto para a Lonxa. 1936-40

A Confraría funciona co 1% das vendas dos barcos e cos 2 céntimos que cobra por cada litro de gasolina ou gasoil.

Nese tempo o litro de gasolina costaba 3 pts e o de gasoil 0,85 pts.

Os socios pagaban 0,50 pts de mutualidade e recibían en caso de enfermidade 2 pts diarias, e 1,50 pts, por defunción.

Esta axuda complementábase coa da Mutualidade Nacional de Accidentes do Mar e Traballo das Embarcacións á parte, para a que os barcos pagaban o 2% das súas caladas. Dela cobraban 8 pts diarias os patróns, piqueiros e motoristas dos motores e os tripulantes 6 pts. Os patróns das embarcacións de vela e remo cobraban 6 pts e os tripulantes 4. Ademais abonábaselles a todos os gastos de médico e funeraria.

En 1939 a viúva de Serafín Otero instala unha fábrica de conservas en San Tomé.



Distintas imaxes dos actos celebrados na Confraría en homenaxe aos mariñeiros xubilados.



Imaxes dos actos de xubilación dos mariñeiros vellos, 1938.



Conservas Daporta.



Conservas Otero e aparellos do xeito a secar na praia de San Tomé.



Antiga lonxa de Cambados. Venta de ostras nos anos 50. Despois de andar a voltas coa súa construción desde o ano 1918.Comezou a funcionar no 1945.

No 1940 comezan a aplicarse os Seguros Sociais.

O 6 de agosto do 1941 sácanse a subhasta as obras do Matadeiro, Lonxa e Mercado e queda deserta. O 12 de setembro faise unha nova subhasta e adxudícanse a Ignacio Azurmendi Artano, de Lalín, en 220.000 pts. A Confraría pide un creto ao Instituto Social da Mariña de 50.000 pts para participar na construción da lonxa.

Comeza a funcionar conservas Daporta.

No 1943 prodúcese un cambio na adxudicación das obras da lonxa. Amador Mouriño Villaverde comprométese a facer as obras do Matadeiro, Lonxa e Mercado por "contratas parciais revisadas trimestralmente". A corporación municipal aproba o "contrato a destajo" o 14 de abril.

O 27 de xullo do 1943 José Peña Oubiña solicita licencia para construír unha fábrica de conservas no Borrón.

No 1944 o concello cédelle á Confraría os dereitos de explotación da lonxa.

No 1945 créase a MANCOMUNIDADE CONFRARÍA-CONCELLO para a explotación da lonxa, que comezou a funcionar o 15 de abril de 1945 .

O 18 de abril de 1945 Elena Otero Santorum pide licencia para ampliar a fábrica de Conservas da Alameda de San Tomé.

En 1956-57 o Clube de Remo do Pósito acadou o subcampeonato de España de traíñeiras en Santander.



Regata de dornas.



De izquierda a derecha, Eugenio Domínguez Rodiño, patrón de la embarcación; Antonio Domínguez Rodiño, Manuel Domínguez Rodiño, Elías Domínguez Rodiño y Antonio Bazzano Cacabón.

Seis pescadores desaparecen en el mar

Cuatro de ellos eran hermanos

Recorte de prensa que
recolle o naufraxio do
"Canario"

(Viene de la página 8)

vino la desgracia. Cuando nos dirigíamos al puerto, para ver el barco «que volvió solo», nos encontramos con un

y su enorme simpatía. Es primo segundo del patrón mayor y lin de los cuatro hermanos que perecieron en el mar. Su comentario sobre el suceso es muy breve, porque las lágrimas se agotan a sus ojos.

—Dices que la vida es un valle de lágrimas... —exclama—, y ya ve usted cómo es verdad.

La vez velada por la emoción, la marca de dolor en su rostro curtido por el vodo del mar... es aún más impresionante vivamente a quien le escuchó.

Mercedes decidió concepcionarnos hacia el lugar del accidente. Vimos en un pequeño rancho, llamado «Alerta», propiedad del armador don Anselmo Busto Costa, que nos acomodaba; al tirón llevábamos al vocal del Cabildo y patrón, don Antonio Romero Agra. Además de la compañía de los señores Rodríguez, Padín y Farfán Couto, venían en la embarcación el patrón mayor de la Costanera, el superviviente del naufragio y el hermano del fallecido Jesús Trigo. Cuando nos acercábamos frente a San Vicente del Grove, un señal



Eugenio Domínguez Barcos y Dolores Rodón, padres de los cuatro hermanos asesinados, muestran su dolor junto a sus hijos y su hijo más pequeño, que también va a la mar a diario.



A ostra, como reflexa a imaxe, foi moi abundante noutros tempos. Foi obxecto dunha activa pesca polo seu interese para a antiga industria dos escabeches e máis tarde para o seu consumo en fresco. Cambados foi un importante centro de comercialización de ostra ata os anos 1940-50. Na actualidade a ostra está case desaparecida dos bancos naturais. A maior parte das que aparecen en lonxa teñen a súa orixe nos cultivos que se introduciron despois do esgotamento dos bancos.

Entre os anos 1956 e 1959 producíronse grandes mobilizacións para impedir a privatización dos bancos marisqueiros que estaban ocupados polos viveiros de ostras no Valar, en Correlo, no Facho, en Fefiñáns...

Como consecuencia desto houbo moitas detencións e varias mariscadoras estiveron na cadea. 5 mariscadoras de Castrelo estiveron 10 meses na cadea da Parda (Pontevedra) e foron sometidas a consello de guerra no Ferrol, e outro grupo de Cambados estiveron na cadea durante dous meses.

"Na última campaña exportáronse máis de 15 millóns de ostras". Libro "Cambados y el Valle del Salnés", José Caamaño Bournacell, 1957.



Viveiros do Valar. Década de 1950.

Na década de 1960 produciuse un gran desenvolvemento da flota do cerco. Deixa de funcionar a “Matora” que fai o transporte marítimo entre Cambados e O Grove.

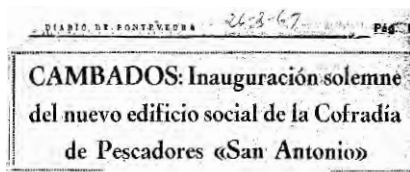
En Abril de 1960 naufraga o “Chito” e morren dous mariñeiros. En decembro o “Carlitos” e morren tres tripulantes.

No 1964 faise a segunda ampliación do peirao de San Tomé.

No 1968 amplíase o edificio do Pósito e no 1969 inaugúrase.

No 1970 comeza a construírse o Porto de Tragove.

No 1971 Cambados pasa a ser distrito marítimo independente. Anteriormente estaba incluído no de Vilagarcía.





Vista aérea, arredor de 1960.





Vista aérea, arredor de 1970.



Vista aérea, arredor de 1996.



*Contra la parcelación
de las playas*

LAS MARISCADORAS DE CAMBADOS, "EN PIE DE GUERRA"

"El Pueblo de Madride Madrid", 16-5-1975

Nos anos 1974-75 prodúcense os conflitos pola prohibición do can. O buque da Mariña "Navia" apresa a varios barcos de Cambados.

En maio do 1975 as mariscadoras mobilízanse para impedir a privatización dos viveiros da Algaceira e a continuación para loitar contra as areeiras do Umia. Como consecuencia destas mobilizacións nace a primeira organización das mariscadoras para regular a explotación do Serrido. Establécese un sistema de control que se ven abaixo aos 20 días.



Control do
marisco en 1975.

22-10-80

**EL GOBIERNO
PROHIBE
EXPRESAMENTE
EL MARISQUEO
CON «CAN»**



No 1978 apróbanse os Estatutos da Confraría e revísase o Regulamento da Mancomunidade. No 1979 constitúese a primeira AGRUPACIÓN DE RAÑEIROS.

No 1983 o Concello fai obras de reforma na lonxa.

No 1984 créase a clube de remo VENTO MAREIRO que compite durante dous anos en traíneiras e catro en bateis. O Concello organiza nas festas do Albariño de 1985 a I BANDEIRA DE TRAIÑEIRAS

No 1986 constrúese a granxa mariña de rodaballos de Ibergalicia en Bico da Ran (Castrelo) que funcionou ata o 1992.

No 1989 créase a ASOCIACIÓN DE BATEEIROS San Sadurniño.

Prodúcese o conflito entre as mariscadoras de Corbillón e Vilanova polos bancos marisqueiros do Castelete.

No 1991 prodúcense conflitos entre bateeiros e arrastreiros da vieira polo mexillón de fondo.



Antiga lonxa de Cambados, 1983.



Tripulación da traíneira PÍLLARA do clube de remo VENTO MAREIRO, 1985.

Peirao de Cambados na década de 1980.





Miércoles
7 de octubre de 1992

Instan a que Santiago Tirado asuma el papel de mediador

Las trabajadoras de Peña anuncian movilizaciones

VILAGARCÍA
Redacción

Las 43 trabajadoras fijas discontinuas de la fábrica de conservas Peña en Cambados están dispuestas a iniciar una campaña de movilizaciones si la empresa cierra la factoría sin acuerdo a la pretensión sindical de que los empleados se incluyan a la factoría de Vilaxorta en calidad de fijos. La CGO informó ayer en rueda de prensa que el primer encuentro entre representantes de la conservera y las trabajadoras, celebrado la semana pasada, se había sin acuerdo por la negativa de la firma conservera a convertir en fijas a las trabajadoras de Cambados.

La moviera que fue presidida por el alcalde de Cambados, Santiago Tirado, fue calificada de «vibrante» por los portavoces sindicales. El plan de contingencia expuesto por la empresa, según informaron los



El cierre de la conservera cambalesa es uno de los temas



Un centenar de barcos de Cambados bloquearon el puerto de Arousa desde viernes hasta el sábado de esta mañana.

Pese a advertir que no acudiría a las presiones y nunca permitiría que se lea afectada por las movilizaciones, la flota de la vieira de Cambados bloquea por segunda vez un puerto en Arousa

Comeza a funcionar a Lonxa de Tragobe e disólvese a Mancomunidade Concello Confraría. Constrúese un emisario submariño para verquer as augas residuais con gran oposición por parte do sector pesqueiro e marisqueiro. No 1994 constrúese a depuradora de Tragobe. No 1995 comezan as crises da flota da vieira pola presenza de toxinas, que aínda continúa na actualidade.

Inaugúranse os pantaláns das Goritas.

No 1996 pecha definitivamente Conservas Peña.

No 1997 créanse a ASOCIACIÓN PROFESIONAL DO BOU DE VARA, CHINCHORRO E RAPETA DA RÍA DE AROUSA (72 asociados) e a ASOCIACIÓN DE VIEIREIROS DA RÍA DE AROUSA (70 embarcacións) coa finalidade de organizar o sector.

No 1998 ampliáanse os servizos no porto de Tragobe coas chabolas e a nave de redeiras.

No 1999 créase a AGRUPACIÓN DE MARISCADORAS e a AGRUPACIÓN DE RAÑEIROs vinculadas á Confraría. Revísanse os Estatutos da Confraría.

Prodúcense mobilizacións contra os depósitos de Ferrazo, o encoro de Caldas, o peirao deportivo da Toxa...

1999-2001 a Confraría de Cambados participa xunto as de toda a ría e outros colectivos na PLATAFORMA POLA DEFENSA DA RÍA DE AROUSA.

La Xunta reconoce el mal funcionamiento de la depuradora de aguas de Cambados

Joaquín Marín
Pequeño
Parlamento: el río
de aguas residuales
A la orilla de
Trilón, Ma...



duce un
de la
problema



Embarcaciones llegadas de todos los puntos de la ría corcaron el muelle de pasajeros de Vilagarcía para exigir a la Xunta el traslado del parque de hidrocarburos de Ferrazo

VÍCTOR MEJUTO

La jornada de protesta culminó con una multitudinaria concentración de barcos en el puerto de Vilagarcía

Arousa se planta para reclamar el desmantelamiento de los depósitos

Una multitudinaria concentración de barcos —más de dos mil, según la organización, y seiscientos en opinión de la Guardia Civil del Mar— sirvió ayer para que la ría de Arousa hiciese patente su rechazo a los depósitos de Ferrazo. Independientemente del

inevitable baile de cifras, el número de embarcaciones duplicó al registrado en la anterior manifestación. La llegada de la comitiva a Vilagarcía supuso la culminación de una jornada de huelga que fue seguida por la totalidad del sector productivo arouzano.

Una llamada de atención a la Xunta de Galicia

Al margen de las oscilaciones cuantitativas, la manifestación de ayer marcó una diferencia con respecto a las anteriores movilizaciones contra los depósitos de Ferrazo. Por



Cinco barcos participaron en la primera jornada del plan experimental

VÍCTOR MEDIO

Cambados iniciou ayer el plan del berberecho con buenos resultados

«Rabiosos» en tierra

Grazas á xestión da Confraría, despois de 30 anos, vólvese a ir aos rabiosos.

2000: entra en funcionamento en Bico da Ran (Castrelo) AQUACRÍA, unha nova granxa de engorde de Rodaballo.

2001: ponse a funcionar unha parte da fábrica de xeo.

2002: o 13 de novembro afúnde o PRESTIGE.

O 4 de decembro o fuel está na boca das Rías Baixas. As mulleres de Cambados constrúen redes para facer barreiras e os mariñeiros saen a recoller o fuel con todo tipo de medios, as mans, trueis, grúas dos barcos...





Vitor Mejuto





2002: As agrupacións de mariscadores e mariscadoras da Confraría comezan co preengorde de ameixa en batea.

2004: Inaugúranse os pantaláns do NO do porto de Tragobe.

Naufraga o Bahía, onde morre un mariñeiro cambadés.

A Confraría xestiona a introdución de inmigrantes peruanos para suplir a falta de tripulantes nos barcos.

Créase a asociación GUIMATUR.

2005: Pecha Alimentos Arosa en San Tomé e trasládase ao Polígono de Sete Pías.

2003-2006: Complétanse algunhas intalacións do porto de Tragobe:

- Cámara de frío e conxelación.
- Ampliación da fábrica de xeo.
- Pantaláns de amarre.
- Comezo das obras do dique de abrigo.
- Rampa-varadoiro.
- Colocación de mesados nas lonxas.
- Grúa para limpeza de barcos.





ALGÚNS DATOS SOBRE A FLOTA DE CAMBADOS.



1753

FEFIÑANS:

1 embarcación de revenir que transporta sardiñas a Portugal

4 embarcacións de pesca.

CAMBADOS:

3 embarcacións de revenir

3 embarcacións de pesca, e 4 dornas

SAN TOMÉ:

4 lanchas de pesca

2 dornas

1938-39

Había en Cambados unhas 80 embarcacións adicadas á pesca.

!8-12 de motor, tripuladas por uns 250 mariñeiros que se adicaban ao cerco.

!70 de vela, con máis de 300 homes:

-25 lanchas: artes de arrastre (chinchorro, tartana e bou), xeito, rastro (marisco).

-15 dornas grandes: rastro, trasmallos, raeiras, xeito e arrastre (tartana e tangón) e mediomundo.

-gamelas e dornas pequenas: artes de praia (rapeta, redes dos muxes) e arrastre (tartana, bou).

-botes: medio mundo e "artes baixas"

-chalanas: raño das ameixas.



1963

200 embarcacións de remo e vela.

60 embarcacións a motor

1989

277 embarcacións adicadas á pesca:

147 ao marisqueo

1 ao enmalle

90 a artes varias

8 ao arrastre

31 ao cerco.

1992

A flota está formada por 510

embarcacións:

103 sen motor

248 de 0-6 m de eslora, con motor.

159 máis grandes.

2001

370 embarcacións:

339 están adicadas á pesca: 41 ao
cerco e o resto a artes menores.

2006

239 embarcacións de pesca, 30
adicadas ao cerco e 209 a artes
menores.

30 embarcacións auxiliares de batea.



A CONFRARÍA Información

A Confraría é un organismo no que están integrados os traballadores e traballadoras do mar (tripulantes, armadores, mariscadores...) representados na Asamblea Xeral.

Realiza función xestora e de representación diante da administración, e, ata a aparición da Seguridade Social, realizaba función asistencial (médica, de accidentes e xubilación) a través das Mutualidades.

Actualmente a Confraría ten un censo de 900 asociados.

e asesoramento en materia de:

- ! subvencións
- ! Axudas
- ! normativa

Xestión

- ! das concesións marisqueiras
- ! Busca de alternativas e recursos
- ! Despachos
- ! Asesoría laboral e fiscal (IVE, retencións, declaracións censais,

Representación

dos asociados e asociadas diante das administracións.



Lonxa

Servicio de
vendeduría e control



Control

de censos de asociados e
capturas a través da lonxa e



Actividades lúdicas

Organización
das
celebracións
propias da



PATRÓNS MAIORES DA CONFRARÍA:

José Francisco Otero Pontevedra
Juan Salgado
Pablo Millán Bugallo
José Otero Lois
Elías Núñez Dozo
Antonio Cacabelos Ojea
Juan Cacabelos
Conrado Leiro
Ricardo Rey
Antonio Chaves del Río
Antonio Cacabelos Búa
Eugenio Domínguez Barros
Manuel Casais López
José Antonio Costa Ares
Eladio Abal Hermida
Ramón Paz Cousido
José Severino Trigo Durán
Egidio Varela González
José Sineiro Cacabelos
Julio Dozo Gómez
Benito González Sineiro



Local social

! Sás de lectura, xogos e
esparcemento.



INTERCAMBIOS, COOPERACIÓN INTERNACIONAL

A Confraría sempre apostou pola modernización e profesionalización do sector do mar, froito desta preocupación e do empeño posto en sacar adiante os distintos subsectores que conforman a nosa masa de asociados, xurdiron unha serie de intercambios e colaboracións con colectivos mariñeiros de diferentes lugares do mundo.

Cambados é un punto de referencia e visita obrigada para aqueles colectivos que veñen a Galicia a formarse e aprender técnicas de traballo e comercialización, estamos a falar de xentes de Guatemala, El Salvador, Marruecos, Chile, Perú, Namibia, Illas Mauricio, Honduras, Francia, Escocia, Noruega...

Asímesmo membros da Confraría realizaron visitas para coñecer sistemas alternativos de produción de bivalvos, técnicas de cultivo, organización do traballo, optimización de recursos, racionalización da produción, etc.



Imaxes da visita a Venecia para coñecer a produción e cultivo de ameixa.



Imaxes da visita a Chile para coñecer as formas de explotación do mar: cultivo de ostión (volandeira), picorocos...

Imaxes da visita a Perú para dar un curso de Comercialización.



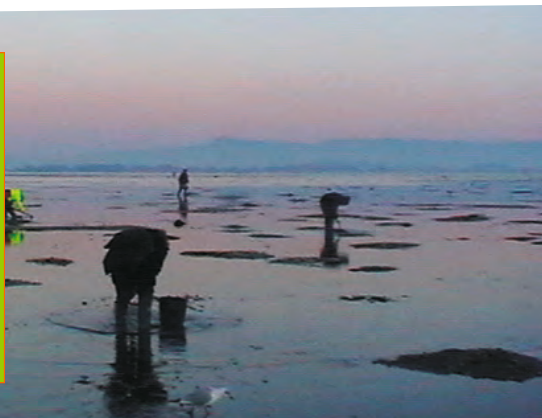
O mar en Cambados

O mar, en Cambados, dalle traballo, ademáis de ás persoas que se adican ás actividades de extracción -mariñeiros, mariscadoras e mariscadores- ás que traballan na acuicultura, na transformación e na comercialización dos produtos, e sostén outros oficios e actividades que, directa ou indirectamente, están relacionadas con el -estaleiros, redeiras, efectos navais, ferreiros, carpinteiros, mecánicos...-



CENSO MARISQUEO 2006

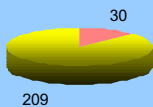
■ A PE ■ A FLOTE



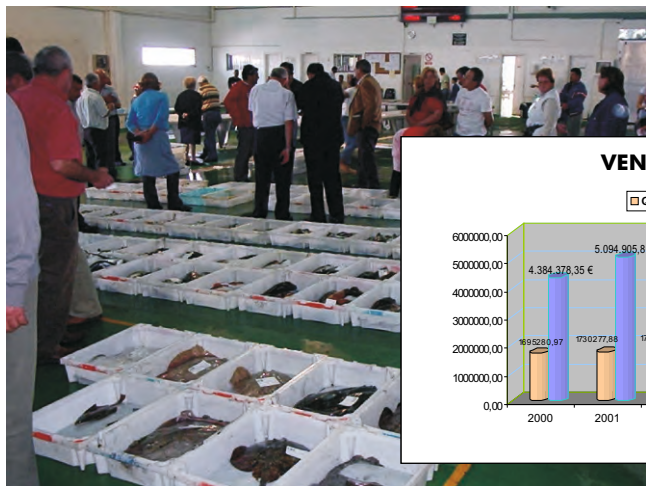
Cambados ten unha importante acuicultura: máis de 150 bateas, unha piscifactoría e 30 barcos especializados.



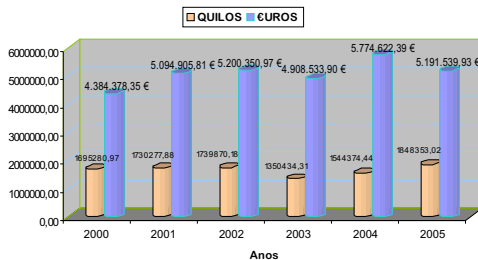
CENSO EMBARCACIONS PESCA 2006



■ CERCO
■ ARTES MENORES



VENTAS LONXA



As Industrias de transformación e comercialización (depuradoras, cetáreas, cocedeiros, fábricas de conserva...) empregan, segundo a temporada, entre 500 e 700 persoas.



Onde pescamos

Cambados é un porto especializado na pesca ao cerco e no marisqueo.

Os cambadeses e cambadesas pescamos e mariscamos por toda a Ría de Arousa, agás nas concesións de outras confrarías.

Os barcos do cerco traballan habitualmente entre A Garda e as illas Sisargas. Os que teñen licencia poden traballar na costa portuguesa ata a altura de Viana do Castelo e algúns, os máis grandes, traballan durante o verán no País Basco na campaña da anchoa.



Límites de traballo dos barcos de Cambados.



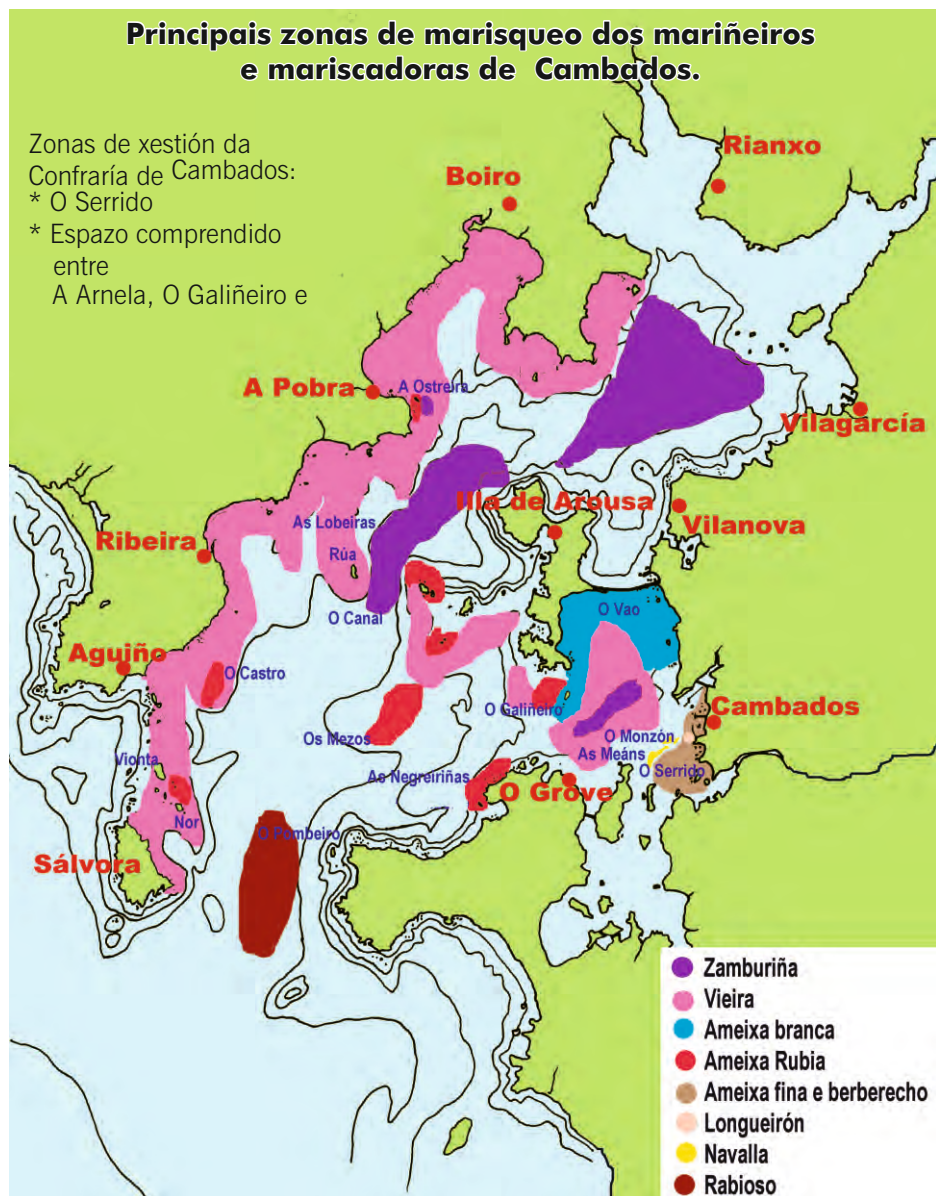
Área de traballo habitual dos barcos do cerco e algúns dos baixos onde faenan as raspitas.

Principais zonas de marisqueo dos mariñeiros e mariscadoras de Cambados.

Zonas de xestión da
Confraría de Cambados:

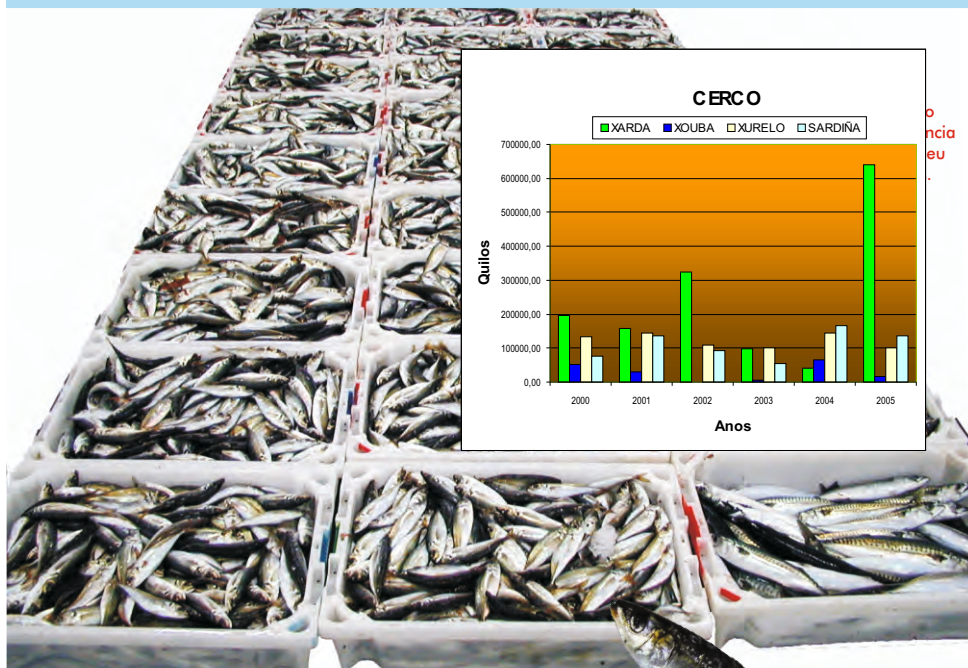
* O Serrido

* Espazo comprendido
entre
A Arnela, O Galiñeiro e

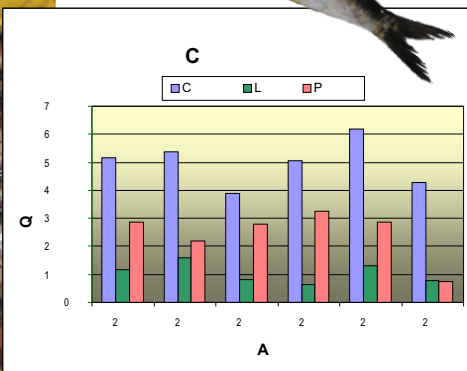


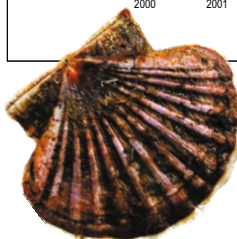
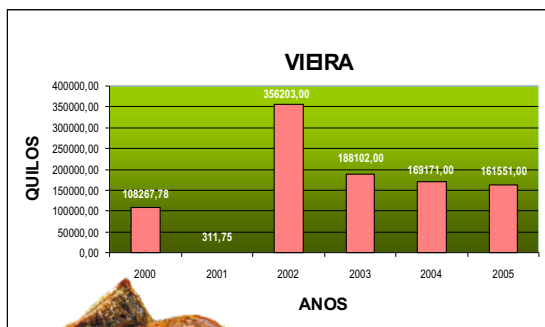
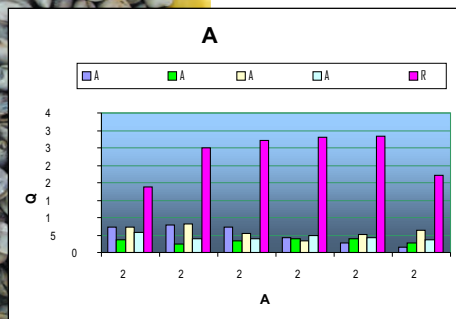
Que pescamos

A flota de Cambados está especializada na captura de especies de baixura, sobre todo mariscos bivalvos, especies peláxicas e peixes e mariscos de fondo.



A sardiña é unha especie que tivo sempre gran importancia económica polo seu interese para a industria. Foi motor do desenvolvemento de aparellos e





Cambados é o primeiro porto de Galicia en captura de vieiras. A presenza de toxinas nos últimos anos

